

MARAT GABIDULLIN

**BOJOVAL JSEM
V ŘADÁCH
WAGNEROVČŮ**

OSOBNÍ ZPOVĚĚ VELITELE VE WAGNEROVĚ ARMÁDĚ

edice
KLOKAN

Copyright © Éditions Michel Lafon, 2022,
Moi, Marat, ex-commandant de l'armée Wagner
Published by arrangement
with Lester Literary Agency & Associates
Translation © Hana Polívková, 2023
Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.
Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Z francouzského vydání
MOI, MARAT,
EX-COMMANDANT DE L'ARMÉE WAGNER
vydaného v roce 2022 nakladatelstvím Michel Lafon
přeložila Hana Polívková
Redakční úprava Lukáš Foldyna
Grafická úprava obálky Emil Křížka
Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2023
shop@alpress.cz
Vydání první

ISBN 978-80-7695-035-1

*Všem naivním,
kteří hledají myšlenku tam,
kde není.*

Předmluva francouzského vydavatele

Plán vydat knihu Marata Gabidullina se zrodil na jaře 2021, kdy jsme se od Veroniky Dorman, novinářky deníku *Libération* specializující se na Rusko, dozvěděli, že žurnalistky a realizátorky Ksenia Bolchak a Alexandra Jousset připravují dokument věnovaný vojákům Wagnerovy skupiny. *Wagner, Putinova stínová armáda* měl být odvysíláný 22. února 2022. Podařilo se jim udělat interview s nezamaskovaným bývalým velitelem roty žoldnéřů. Tento muž napsal knihu, kterou mělo přes veškerá rizika vydat v Rusku nezávislé vydavatelství Gonzo.

O této skupině žoldnéřů se tehdy hodně mluvilo. Měla v boji s džihádisty v operaci Barkhane nahradit francouzské síly, poté co se v Mali zmocnila vlády vojenská chunta. Začaly se objevovat zprávy o jejich násilnostech v Sýrii, ve Středoafričké republice, v Libyi... Toto pronikání ruského vlivu do oblastí tradičně francouzských bylo podezřelé, rušivé a zneklidňující. Uvědomovali jsme si výjimečný dosah tohoto svědectví, proto jsme se ihned spojili s ruským vydavatelstvím Gonzo a následně i se samotným Maratem Gabidullinem, abychom francouzské veřejnosti nabídli tento text, zpočátku nazvaný tajemně *Dvakrát ve stejné řece*.

Tehdy jsme neměli ponětí o tom, že napětí mezi Ruskem a Ukrajinou vyústí ve válku. Tento text tím nabyl na působivé aktuálnosti.

To, co Marat Gabidullin předkládá, je totiž jedinečné a krajně aktuální svědectví o vojenských silách jeho země. Poodhaluje tajemství obklopující jejich organizaci, jejich modus operandi. Jistě, Wagnerova armáda není ruská armáda. Je to „soukromá vojenská společnost“ (SVS), neoficiálně „Spolek“, fungující bez vojenských hodností. Jeho existenci ruská moc vytrvale popírá, protože k dovršení všeho tato země žoldněřství zakazuje. Marat Gabidullin mluví o svých družích ve zbrani i o sobě jako o „námezdních vojácích“. Wagnerovci však vždycky sloužili výhradně Kremlu, ať na Donbase, na Krymu, v Mali, nebo samozřejmě v Sýrii. Že wagnerovci bojují na Ukrajině, už dnes není žádné tajemství.

Wagnerův spolek je převážně složený z bývalých řadových vojáků a stojí vždy stranou oficiálních armád. Ačkoliv jeho druzi i on sám bojují ve více než spartánských podmínkách uprostřed ledových hor Sýrie, žádné přízně se nedočkají. Marat Gabidullin tvrdě odsuzuje hanebnost ruských jednotek a Pouštních sokolů podřízených Bašáru al-Asadovi, jejich zkorumpovanost, věčnou honbu za metály, oblibu v prázdných a strojených obřadech, jakož i stálou chuť ukájet své nízké pudy.

Byli jsme si vědomi, že s takovými řečmi můžeme narazit, přesto jsme se rozhodli nevynechávat je. Svědčí totiž dokonale o tom, jaký pocit mají tito námezdní vojáci v umaštěných kombinézách a vybledlých maskáčích, když se setkají s vojáky v parádních uniformách regulérní armády.

Tato hořkost, ale i skutečný pocit beznaděje nepochybně přiměly Marata Gabidullina pustit se do psaní a riskovat

vlastní bezpečí, když často bez obalu obviňuje moskevskou vládu. Nezamlčuje tajné úmluvy o politických, ekonomických a vojenských podílech, a dává bez okolků najevo hořkost nad naprostou neúctou ruské moci k těmto stínovým vojákům. Ve svém svědectví popisuje, místy velmi drsně, jak byli wagnerovci vysláni do první linie proti IS se zastaralými a vadnými zbraněmi. Mluví o nedodaných kalašnikovcích, které si museli brát od mrtvých. O té potravě pro děla, vyslané čelit nepříteli, který terorizuje celou zem. Vzpomíná na padlé, zmrzačené, na porážky, ale i vítězství, k nimž se Rusko ovšem hlásilo, přestože Kreml dál mlčel a nikdy nedal wagnerovcům najevo svou vděčnost.

Ve chvíli, kdy se Rusko pustilo do své špinavé války s Ukrajinou, jeho svědectví „námezdního vojáka“ konečně ukazuje, že přes veškerou techniku se bitvy dosud vyhrávají významnou měrou v terénu bojem muže proti muži, s barbarstvím, o němž se myslelo, že patří do jiné doby.

Úvod

Marat Gabidullin není člověk, který se kaje. Nebije na poplach ani ho nehlodá svědomí. Nechystá se jednoho dne postavit proti organizaci, jejímž byl členem, aby ji žaloval. Ne, Marat je obyčejný voják. Jeden z upotřebitelných pěšáků. Homo-sovieticus, který v sobě vládí schizofrenní pozici dnešního ruského člověka. Hrdý na to, že sloužil u vzdušných sil pravidelné armády své země. Hrdý na to, že jako žoldněř ve Wagnerově skupině bojoval proti IS v Sýrii. S nadšením líčí, jak se účastnil operace, při níž byli islamisté vyhnáni z Palmýry. Palmýra, město, po kterém touží každý, kdo sní o vzdálených prastarých civilizacích. A přesto Marat cítí rozpaky, když připouští, že sloužil v ilegální stínové Wagnerově armádě, která se nyní nachází v hledáčku médií, obviněná z páchání nejhoršího násilí, znásilňování, mučení a vraždění civilního obyvatelstva všude, kde se ukázala.

Od Ukrajiny po Sýrii. Od Libye po Středoafrickou republiku. A nyní v Mali.

Nečekejte, že v knize najdete zpověď viníka. Toto vyprávění v sobě nese rozpory, které autora pronásledují. Je to příběh hluboce ruský, o rozpolcenosti a vykoupení. Dobrodružství námezdního vojáka ve službách armády, která oficiálně neexistuje.

Marat se rozhodl psát proto, aby existovala. Aby události zachytil. Aby vytesal do mramoru příběh svůj a svých bratrů ve zbrani. Historii, která byla vládci jeho země zamlčovaná. Protože podle Kremlu žádná Wagnerova skupina nebyla.

Tato ozbrojená síla, roztažená po celém světě podle mapy zájmů ruského režimu, byla podle oficiální verze fantasmagorií pomlouvačů tohoto režimu. Se Západem v čele. Vladimír Putin byl mnohokrát tázán a vždycky odmítl přiznat, že se v oblastech konfliktů obrací na žoldněře. Systematicky popíral jakékoli spojení Kremlu se soukromou vojenskou společností.

Jednak proto, že žoldněřství je v zemi oficiálně ilegální činností, podléhající podle paragrafu 348 trestního zákonníku trestu vězení až na osm let. Za druhé proto, že ruský prezident má z této tiché spoluúčasti zisk. Vysláním žoldněřů šetří stát na penzích a platech, které by jim musel vyplácet, pokud by patřili k regulérní armádě. Umožňuje také tajit své mrtvé.

Marat vysvětluje: „Naši generálové se začali obávat eventuálních ztrát. Spoluobčané neměli chuť brát válku jako událost, která může zabíjet. Bylo tedy třeba najít kompromis. Jedním z takových kompromisů bylo vytvořit paralelní strukturu, jejíž účast v boji by mohla být podle potřeby popřena, a dál ukazovat našim krajanům hezký obrázek, který je uklidní, aby nepřestali být hrdí a šťastní a aby dál tleskali při vojenských přehlídkách na Rudém náměstí, nadšení mohutností našich armádních sil.“

A za třetí, protože Wagner nabízí Vladimíru Putinovi „žolíka“. Možnost praktikovat to, čemu se říká „popření pravděpodobnosti“. Ta spočívá v tom, že veškerá zodpovědnost za páchané násilí nebo neúspěšné operace se hodí

na žoldněře. Způsob, jak říct: nás se to netýká, a jestli máte nějaký problém s Wagnerem, obraťte se na jeho vedení! V tom spočívá celá šikovnost té strategie. Wagner právně neexistuje. Je to fantomová společnost, za jejíž řízení ani skutky veřejně nikdo nenese odpovědnost.

Ve skutečnosti stojí v čele této organizace dva muži. První je její zakladatel. Ten, který dal celé struktuře to podivné jméno. Podplukovník Dimitrij Utkin, válečným jménem Wagner. Tento bývalý člen GRU, Hlavní správy ruské vojenské rozvědky, opustil řady armády v roce 2013. Od roku 2014 kolem sebe shromažďoval další veterány speciálních sil a vytvořil skupinu rychlého nasazení, zacílenou na operace na Donbase na Ukrajině, ve válce proti proevropské vládě v Kyjevě. Tato tlupa žoldněřů pak přijala jméno svého vůdce. Zvolil si jméno Wagner na počest německého skladatele a symboliky, kterou šíří. Protože Dimitrij Utkin je velký obdivovatel třetí říše a Adolfa Hitlera.

My Evropané se přirozeně musíme ptát, jak mohou být lidé, jejichž rodiče a prarodiče nacismus zažili za druhé světové války, touto ideologií fascinováni. Skutečně, obdiv ruských důstojníků k nacistům může vypadat jako paradox. Částečnou odpovědí je vzrůstající všeslovanské pohanství v Rusku.

V řadách wagnerovců se podle Marata 30 až 40 % osazenstva hlásí k *rodnověří* (původní víra), neopohanskému hnutí vzniklému v osmdesátých letech minulého století, které se v etnických otázkách silně inspirovalo německou rasistickou rétorikou. Rodnověrci si přejí návrat k původní předkřesťanské víře, uctívající přírodní síly, a hlásají národnostní vůli připoutat se k zemi, k ruské zemi, kde ruský lid

znovu nalezne své hodnoty. Jsou to antisemité a xenofobové, velebí etnickou čistotu a rasovou segregaci. Přesto však nejsou prozelyté.

„Ostatní, křesťané, muslimové, anebo tak jako já nepraktikující, jsme zůstávali tím, čím jsme byli,“ vypráví Marat. „Co se týče náboženství, nikdo se tě na nic neptal, nikdo tě nenutil přijímat tuto víru.“ Jenomže někteří rodnověrci, jako Dimitrij Utkin, mají extrémně pravicové názory, otevřeně neonacistické. Marat říká, že když pod ním sloužil, viděl u něho *kolovrat*, slovanský lomený kříž, a slovanské runy vytetované po celém těle. Na nedávno zveřejněné fotografii předvádí velitel Wagner další tetování, mezi nimi dvojité *Sieg Rune* (symbol vítězství), znak nacistické SS, viditelně umístěný na krku.

V řadách námezdních vojáků je mnoho těch, kteří tuto ideologii sdílí. Virtuální knihovna iPadu jednoho mrtvého žoldněře nalezeného v Libyi obsahovala *Mein Kampf*. V ruinách libyjských domů, okupovaných Wagnerovými muži, se po nich vždycky našly islamofobní graffiti. Předívka Dimitrije Utkina také inspirovala sémantiku celé skupiny. Žoldněři si mezi sebou říkají „muzikanti“. Na sociálních sítích prohlašují, že jsou členy „orchestru“ řízeného „skladatelem“ a dávají „koncerty“ po celém světě. Tímto způsobem vyjadřují, že se účastní bojů. Na jejich propagandistických videích je v pravém horním rohu portrét německého skladatele.

Také Marat Gabidullin ve své knize užívá hudební metaforu. Aby zahladil stopy, a čtenář přesto jasně chápal, kdo je kdo, Utkin se stává Beethovenem. Autor popisuje velitele, jehož se jeho „legionáři“ bojí, a který je střídavě vizionář

a „strašný“. Od roku 2014 sloužilo pod jeho velením celkem 10 000 bojovníků, mezi nimi i Marat. Počet aktivních Wagnerových žoldnéřů připravených být vrženi na scénu bojišť mimo ruské hranice se dnes odhaduje na 5 000.

Další klíčová osoba Wagnerovy skupiny se jmenuje Jevgenij Prigožin. Ani o něm nemluví Marat otevřeně. Dobře se znají, ale od Maratova odchodu od Spolku v roce 2019, kdy mu oligarcha prokázal cennou službu, ho k němu váže morální závazek.

Jevgenij Prigožin se narodil 1. června 1960. Tak jako Vladimir Putin pochází z Petrohradu a tak jako on dokázal využít postsovětský chaos k tomu, aby se prosadil. Z otrapy se stal jeden z nejmocnějších mužů v Rusku – je čistým produktem pochybného světa, kde se setkávají členové bezpečnostní služby, špióni, tajní, mafiáni a bývalí vězni. Basu zná Prigožin dobře.

V roce 1981 mu bylo pouhých dvacet let, když ho soud SSSR odsoudil na 13 let vězení za krádež, podvod a zapletení nezletilých do prostituce. Tato zkušenost ho poznamenala navždy. Když po devíti letech vyšel z věznice, Sovětský svaz byl v agonii. „Šoková terapie“ devadesátých let, která měla vést k pozvednutí ruské ekonomiky, vytvořila příležitosti pro novou generaci bezskrupulózních podnikatelů, kteří neváhali použít k odstranění konkurence ranaře.

Prigožin se vrhl do obchodování. Pouštěl se do všeho. Kasína, supermarkety podle vzoru Západu... až nakonec založil řetězec Hot dogs, první postsovětský fastfood.

Současně otevřel několik luxusních podniků pro petrohradskou elitu. Ten první, Staraja Tamožňa – neboli Stará Celnice –, hostil od roku 1996 okruh blízkých Anatolije Sobčaka, starosty města. Chodil sem pravidelně s jedním ze svých věrných poradců, jistým Vladimírem Putinem. V té době se při salátu z kamčatských krabů či blinách s jeseteřím kaviárem sjednávaly ty největší obchody a stvrzovaly trvalé pakty. Když přišli důležití klienti, Prigožin byl přítomen a osobně hosty obsluhoval.

Taková obětavost se velmi cení. Úspěch se rychle dostal a Prigožin vzápětí otevřel další čtyři špičkové podniky. Inspiroval se lodními restauracemi na Seině a v roce 1998 slavnostně otevřel New Island. O rok později, v prosinci 1999, se tato loď stala oblíbeným místem Putina, právě jmenovaného provizorně úřadujícím prezidentem Ruské federace. V létě 2001 zde oslavil narozeniny, na které pozval významné hosty, ku příkladu Jacquesa Chiraca. V květnu 2002 zde večeřel s americkým prezidentem Georgem W. Bushem.

Jevgenije Prigožina proslavily jeho lahůdky. Získal přezdívku „Putinův kuchař“ a stal se nepřehlédnutelnou figurou mocenských kruhů. Jeho gastronomický podnik Concord Catering získal mnoho veřejných zakázek. Zajišťuje občerstvení na oficiálních slavnostech, dodává jídlo kasárnám a získal i výnosné zásobování školních jídelen. Když došlo v roce 2017 k otravě jídlem u stovek dětí v Moskevském kraji, justice Jevgenije Prigožina neobtěžovala. Putin z něj totiž udělal bohatého a vlivného muže.

Oligarcha na oplátku vykonává špinavou práci, která se Kremlu hodí. Jsou na něho uvaleny mezinárodní sankce,

FBI jej obvinila z organizace ruského vměšování se do amerických voleb v roce 2016. Má být v čele Internet Research Agency, této továrny na trolly, zdroje manipulace s míněním na sociálních sítích. Washington nabízí 250 000 dolarů za jeho dopadení. Hledaný je vynikající v „catch me if you can“. Nikdy neviděn, nikdy nechycen.

Dnes prý s podporou vysokých armádních důstojníků financuje a zajišťuje výkonnou moc Wagnera. Od roku 2020 jsou na Prigožina také uvaleny sankce Evropskou unií za jeho úlohu „v působení Wagnerovy skupiny v Libyi“. Je obviněn, že „ohrozil mír, stabilitu a bezpečnost země“. Přes stále přibývajících důkazy o jeho zapletení do destabilizačních akcí jak v kyberprostoru, tak v různých zemích od Středního východu po Afriku minimalizuje tento miliardář svou roli v rozmístění polovojenských skupin po světě a žaluje každého, kdo se pokusí jej obvinít z vazby na Wagnera. Své podniky zorganizoval takovým způsobem, aby s ním žádný z nich nemohl být právně svázaný. Je dokonale a organizovaně neprůhledný. Je to kmotr na způsob mafie ze staré školy. Všudypřítomný, ale neviditelný. Všemocný a nedotknutelný.

Jestli se mezi řádky Maratova vyprávění míhá stín „kuchátka“, nikdy se o tuto dábelskou postavu autor přímo neotírá. „Nebudu mluvit o věcech, které nemohu dokázat, ani o vztazích, které jsem možná měl, ale nejsou zdokumentovány.“ Chce se tak vyhnout soudnímu pronásledování nebo mstě, kterou by svou příliš velkou upřímností vyprovokoval.

Oč méně se Marat vyjadřuje o těchto vůdcích, o to svobodnější je při uvádění detailů své vlastní dráhy mezi wagnerovci, které rád nazývá prostě Spolek.

Ten Spolek, který ho poslal bojovat na Ukrajinu nebo do Sýrie. Marat Gabidullin sloužil Wagnerovi a sloužil mu dobře. Vysloužil si několik interních medailí, ale i některá oficiální vyznamenání ruského státu za hrdinství. Vždycky mu byla předána tajně. Odměny, kvůli nimž musel neustále lhát. Po léta lhát o povaze svých úkolů, o zemích, kam byl vyslán, o lidech, s nimiž se stýkal. Lhát, aby tam mohl být a existovat. V organizaci, která přivábila deklarované muže bez perspektivy a proměnila je v potravu pro děla. Nábojnice vyplýtvané ve službách geopolitických ambicí Kremlu. Muže, kterým zde chce Marat vzdát hold tím, že je vytrhne z utajení. Říká, že někteří z nich jsou hrdinové. Po všech stránkách dobří chlapi, kteří si zaslouží pravdu a konec omerty, která tuto tajnou ozbrojenou sílu opráďá. Pravda. To je obrovské slovo. To je smysl tohoto vyprávění v první osobě.

Marat byl voják z povolání. Deset let sloužil v ruských výsadkářských ozbrojených silách. V roce 1993 – dva roky po pádu Sovětského svazu – odešel v hodnosti poručíka z armády, aby si vyzkoušel byznys. Divoký kapitalismus vstoupil slavnostně do země a každý chtěl svůj kousek koláče. I vojáci. Marat ale neměl dost peněz a nechal se zaměstnat, ovšem zvolil těžký kalibr. Stal se bodyguardem kmotra místního podsvětí na Sibiři a skončil tím, že chladnokrevně zabil člověka. Jeho obětí byl jeden z mafiánů

konkurenčního klanu, který „si to zasloužil“. Po třech letech vězení, několika letech nezaměstnanosti a následujících depresích propadl alkoholu a střídal různé brigády jako bezpečnostní agent nebo tělesná stráž. Hlavně si uvědomil, že není cesty zpět, a vstoupit znovu do regulární armády je nemožné.

V době, kdy se mu svět hroutil, se setkal s dávným přítelem a ten mu řekl o úplně nové soukromé vojenské společnosti, která příliš nehledí na profil rekrutů. Bývalí vězni a trestanci jsou do jejích řad vítáni pod podmínkou, že mají trochu zkušeností a umí zacházet se zbraněmi. Marat měl plnou hlavu snů o bojování a bez váhání se vydal na jih Ruska do místa náboru v Molkinu u Krasnodaru. „Bylo nás hodně,“ vzpomíná. „Ale nemohu podat podrobné informace o místech ani počtu mužů. To by se mohlo obrátit proti mně. Mohl bych být obviněn z prozrazení vojenských tajemství.“ Marat zůstává opatrný. Molokino totiž představuje přímý důkaz o propojení mezi Wagnerem a ruskými autoritami. Tato vojenská základna, zřízená k přijímání nájemných vojáků, se nachází jen pár kroků od cvičného střediska a kasáren GRU, Hlavní správy generálního štábu. Je to oblast, kde se při výcviku používají stejné zbraně jako zbraně armádní a kde se nic nekoná bez dohledu ministerstva obrany.

Marat tedy zůstává ve své knize raději nekonkrétní u všeho, co by se dalo považovat za státní tajemství. Jde o nezbytnou opatrnost, nikoli autorovy dohady. Při pročítání těchto stránek nesmíme nikdy pustit se zřetele, že Gabidullin je úplně první Wagnerův žoldněř, který podává otevřené svědectví, aniž by vyžadoval ochranu anonymity. Má na

zřeteli nebezpečí, které mu jeho sděleními hrozí. Nejde jen o případné pronásledování, dává skutečně všanc svou kůži. Proto také v jeho knize „všechno je pravda, kromě jmen spolubojovníků“. Aby je lépe chránil, autor u nich udává pouze jejich „pozyvnyje“, válečné přezdívky, které jim sám vymyslel. Ve vyprávění tak potkáme Vlka, Čubu (chochol), nebo Ratníka (halapartníka). Je to pestrá směsice gladiátorů moderní doby, najdeme zde postavy hrdinské, brutální i deprimované, jež tvoří různorodé řady této stínové armády nového typu.

Jeho válečné jméno je Dědek. Tu přezdívku mu dali jeho kolegové. Marat si myslí, že na něho sedí. V době, kdy se dal najmout do Wagnerových řad, mu bylo čtyřicet osm let. Se svou prokvetlou kozí bradkou byl ve své skupině nejstarší. V roce 2015 patřil k prvním čtyřem stovkám najatých. Jeho služební číslo je M-0346. Výběr kandidátů byl tehdy přísný, ale lehce zvládl pohovor i fyzické testy. Ukázali mu také, jaké jsou cíle Wagnerovy skupiny: jejím posláním bude bránit a prosazovat zájmy Ruska účastí v ozbrojených konfliktech. Tento vlastenecký rozměr ho okamžitě zlákal, ale skutečný argument byl jiný. V zemi, kde průměrný plat nepřevyšoval 400 eur, Wagnerova skupina slibovala lákavé příjmy.

U Marata byly samozřejmě jedním z hlavních důvodů peníze. „Byli jsme dobře placeni,“ vypráví. „950 eur měsíčně během výcviku na základně, na první misi v zahraničí to pak stoupl na 1 500 až 1 800 eur.“ V platu sice nebylo zahrnuto žádné sociální pojištění ani žádná renta pro rodinu v případě úmrtí, ale zato byly prémie za každou účast v boji. Marat tak mohl vydělávat až 3 000

eur měsíčně. Pěkná sumička – Marat si dal pozor, aby ji nerozházel a díky ní si mohl koupit byt na předměstí Moskvy.

Po třech měsících urychleného výcviku je poslán na první misi na východ Ukrajiny do Donbasu. Jde o území, které Vladimir Putin považuje za své pole působnosti a o něž se od roku 2014 přou kyjevští vůdci se separatisty podporovanými Moskvou. Tisíce bojovníků tehdy přišlo ze všech koutů Ruska na pomoc. V této záplavě dorazily i tři prapory, tři sta Wagnerových mužů. Na tuto epizodu svého života Marat nerad vzpomíná.

„Tato válka má několik pochybných okolností,“ vysvětluje. „Jednou z nich je tato: když z důvodu své národnosti bojuješ na straně, která nemá pravdu, ve špatném táboře, který je ale podporován tvou vládou. Je to velmi nepříjemná situace a za těchto podmínek bych dnes odmítl pracovat.“ Jednou z příčin, které tuto nevoli vyvolaly, byl jistě charakter mise svěřené tehdy žoldněřům Spolku. V letech 2014–2015 se na Donbase vynořilo mnoho separatistických skupin a ne všechny byly pod kontrolou Rusů. Zmocnily se území, jednaly autonomním způsobem a staly se v očích Kremlu až příliš nezávislémi. Wagnerovy oddíly byly proti těmto skupinám vyslány, aby zatkly jejich vůdce, zabavily jim zbraně a vybavení a tím jejich útvary zneškodnily. Někdy i za použití radikálních metod. Žoldněři byli zapleteni do vražd desítky separatistických vůdců, mezi nimi charismatického Alexandra Bednova alias Batmana, zabitého ze zálohy 1. ledna 2015 v Luhansku. Marat Gabidulin jakoukoli účast při těchto operacích popírá. V rozhovorech s námi nikdy neváhal konflikt na Ukrajině odsoudit

jako bratrovražednou válku, jako vážnou chybu Kremlu. Chybu, která se útokem Rusů v únoru 2022 zvrhla ve zločin. Tato válka ho přesvědčila, aby přestal mlčet. Na těchto stránkách Marat poprvé promlouvá o své první misi v soukromé vojenské společnosti. Vypráví o svých zkušenostech z Ukrajiny, kde nemůže být řeč o vznešeném důvodu, jako je tomu v případě boje proti džihádistům Islámského státu. Tato epizoda představuje skvrnu v jeho životopise, krok špatným směrem. Pořád to však pro něj nebyl důvod k tomu, aby opustil řady wagnerovců.

Po Donbasu Marat povýšil. Z prostého vojína se stal velitelem průzkumné roty a koncem roku 2015 odletěl do Sýrie. Během čtyř pobytů tam do roku 2019 strávil celkem dva a půl roku jako nelegální voják bez označení, nasazený pro zájmy Ruska a jeho spojence, režim Bašára al-Asada. Syrský diktátor byl tedy první státník, který si vyžádal Wagnerovy služby.

Marat se tehdy málo zajímal o geopolitiku a spokojil se s vysvětlením, co je úkolem mise, kterou má víc než 3 000 kilometrů daleko od domova plnit. „Řekli nám: Je tam skvělý chlapík, prezident Bašár al-Asad, a ten chlapík, prakticky sám v čele statečné armády, se snaží porazit světový imperialismus. A ten skvělý chlapík potřebuje pomoc, tečka.“ Nikdo o rozkazech nediskutoval. V oněch měsících, září a říjnu, roku 2015 převládalo nadšení. Rusko právě oficiálně ohlásilo vojenskou intervenci do země na podporu skomírajícího syrského režimu. Žoldněři vybavení a vyzbrojení ruským ministerstvem obrany měli za to, že jsou kryti celou armádou ozbrojených sil své země. Avšak zatímco vojáci regulární armády měli podporu letectva,

žoldněřům zbyla jen špinavá práce. Byli vysíláni do všech pozemních operací na pospas osudu, aby sekundovali syrské armádě, vyčerpané několika lety občanské války.

Do tohoto dosud neznámého světa nás autor uvádí ve svém díle. Marat popisuje životní podmínky, bitvy, frustraci z porážek, euforii z drobných vítězství. Ilegální svědek války, která přitom zabírala první místa na stránkách všech mezinárodních médií, zde přináší pohled z jiné strany. Zevnitř. Hlubší. Pravdivější než vše, co o tomto tématu bylo dosud napsáno. Od naverbování k samotným událostem. Prochází bojovými operacemi, poutá své čtenáře, usazuje je na vyhlídku do syrské pouště, kde se rozléhá zvuk raket GRAD a křik válečníků.

Odhaluje i některé cenné informace o fungování Wagnerovy skupiny. Její členové nemají stejnou hierarchii jako ruská armáda. Plánování operací se v Sýrii děje na vyšší úrovni, než jsou ruské a syrské štáby, které jsou mimochodem na více místech v knize podrobeny ostré kritice.

Marat pranýřuje nedostatky syrské armády, která není schopna bojovat ani s podporou speciálních sil, letectva a ruského dělostřelectva. „To my jsme dělali všechnu práci,“ zdůrazňuje. Například v Palmýře na začátku roku 2016. Slavné antické město bylo nejprve v květnu 2015 dobyto Islámským státem, než je v březnu 2016 obsadili Wagnerovi muži. Při této bitvě to byli žoldněři, kdo útočil. Syrští vojáci se drželi vzadu a postavili se do čela, až když byl nepřítel pryč. „Syrská armáda se pak přijela fotit,“ supí rozhořčený Marat. „Byli tak špatní, že ani tuto symbolickou

pozici nedokázali udržet.“ V prosinci 2016 padla Palmýra opět do rukou Islámského státu, nepřítele, kterého Marat rád popisuje jako „nebezpečného, nelítostného a sadistického, pohyblivého a silně motivovaného v důsledku ideologického vymývání mozku. Rakovina, k jejímuž vymýcení jsem částečně přispěl.“

Jedním z dalších úkolů v Sýrii bylo vytvoření a zformování lokálních milicí. Marat byl pověřen výcvikem mužů z „brigád Pouštních sokolů“, polovojenské organizace, která se měla stát součástí syrské armády – jde o druh soukromé vojenské společnosti, ale včleněné do oficiálních vojenských sil. Na rozdíl od wagnerovců existovaly takové skupiny v Sýrii legálně. Později Marat cvičil skupinu syrských bojovníků nazvanou *Isis Hunters* (Lovci džihádistů), Wagnerovu dceřinou společnost, složenou z místních bojovníků, vyzbrojených, řízených a placených Rusy. Od té doby vstoupili někteří tito syrští žoldnéři do Spolku a spolu s ruskými žoldnéři byli přeloženi na jiná působiště, do Libye a Střední Afriky.

Kromě důkladného popisu syrského válečného tažení wagnerovců spočívá síla této knihy v mísení popisu surových činů, prostě formulované skutečnosti a dobrodružství v romantickém smyslu slova. Výsledné vyprávění je něčím mezi někdy až naivní epopéjí a realistickým líčením násilí. Skryty a zamlčeny mezi řádky se tu nacházejí určité rozpory, například když se hovoří o metodách wagnerovců. Při našich setkáních Marat připustil některá „porušení ženevských konvencí“, kupříkladu téměř systematické plenění

v zónách, které spadaly pod jejich kontrolu. Má pocit, že v Sýrii patřil k „hodným“, kteří přišli odstranit „zlé“, a tudíž se domnívá, že usadit se v domě nějaké rodiny, vyhnat ji a zabrat její prostor je normální. „Ano, mohli jsme občas využít situace. Když jsme byli uprostřed noci venku, lilo jako z konve a bylo nám zima, tak jsme vlezli do dobře vytopeného domu. Zařídili jsme si, aby nám jeho obyvatelé udělali místo.“ O svých válečných zajatcích říká, že je vždycky předal syrským úřadům „zdravé“. A přísahá, že nikdy nemučil ani nezabíjel pro nic za nic.

Přesto v době, kdy Marat pracoval pro Wagnera, skupina žoldnéřů umučila a rozčtvrtila syrského civilistu a posléze spálila jeho mrtvolu. Zločin byl od začátku do konce nafilmován a video uniklo v roce 2019 na sociální síť. Oběť tohoto zločinu a někteří z pachatelů byli identifikováni nezávislymi novináři, žádné trestní stíhání však zahájeno nebylo. Marat to video viděl. Odsoudil ten čin, označil jej však za přešlap. „Vypuštění páry“ několika sadistů podle něj v žádném případě nereprezentuje celý kontingent. „Kvůli této epizodě má Wagner na Západě špatnou pověst. Je třeba, aby viníci byli potrestáni, abychom byli od této skvrny očištěni. Ale není spravedlivé myslet si, že všichni naši chlapci jsou zločinci.“

Ale tyto „přešlapy“ se množily. V každé zemi, kde bojují Wagnerovi vojáci, se vynořují svědectví o hanebných zločinech, o neslýchaném a neodůvodnitelném násilí na civilním obyvatelstvu. Když jsme se zmiňovali o jiných případech, o násilí na lidech, se kterými jsme se osobně setkali,

zejména ve Středoafričské republice, Marat se kroutil. Podle něho žádná metodologie ani systematické uchylování se k teroru není. Vidí to tak, že Wagner je síla dobra, stavící se proti zlobě ozbrojených povstalců nebo islámských radikálů, a bojuje také proti světovému imperialismu vyváženému Američany, posedlími podle něho myšlenkou „zničit velké Rusko“.

Marat nás nechtěl poslouchat. Jako by připustit, že k těmto zločinům skutečně došlo, znamenalo zničit jeho svět a jeho morálku. „Odmítám tomu věřit, kdybych tomu uvěřil, byl by to konec všeho!“ prohlásil při našem posledním setkání. Odmítá udávat a tím se sám kompromitovat. Nosí v sobě veškerou rozpolcenost, již mu jeho oddanost vnucuje.

Natolik naivní ani slepý však není a jeho vztah ke Spolku se během let změnil. Naučil se na věc podívat s odstupem. Hlavně rozumí, že vedle své politické funkce je Wagnerova skupina nástrojem k získávání peněz pro ty, kteří ji vedou. Spolek nepracuje zadarmo. V Sýrii, kde Marat bojoval, měli za úkol převzít kontrolu nad oblastmi těžby ropy a zemního plynu, které obsadila Syrská osvobozenecská armáda nebo Islámský stát, a zajistit ochranu ropných zařízení. Jako protihodnotu obdržel Spolek provizi 25 % z příjmů z černého zlata nebo plynu, a to na základě smlouvy podepsané v Moskvě v prosinci 2016 (podle novinářů z ruského zpravodajského webu Fontanky) společností Evro Polis kontrolovanou Jevgenijem Prigožinem a syrským ministrem průmyslu. Je jisté, že „Putinův kuchař“ využívá Wagnerových služeb ve prospěch geopolitických ambicí Kremlu,